

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

решенням Вченої ради факультету соціології
Протокол № 5 від “27” листопада 2020 року

Декан факультету соціології **В.В.Чепак**

**ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ПІДСУМКОВОГО ІСПИТУ
із спеціальності 054 «Соціологія»
освітнього ступеня «Магістр»
освітньої програми «Соціальні технології»**

КИЇВ – 2020

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	3
3. ЗМІСТ КОМПЛЕКСНОГО ПІДСУМКОВОГО ІСПИТУ	4
Обов'язкові навчальні дисципліни	4
1. Новітні методи аналізу даних в соціології	4
2. Методологія дослідження соціальних нерівностей	5
3. Теорія соціальних технологій	6
4. Моделювання та прогнозування соціальних процесів	7
5. Методи аналізу нечислових даних в соціології	7
6. Дизайн дослідження	8
ДИСЦИПЛІНИ ВІЛЬНОГО ВИБОРУ СТУДЕНТІВ	9
Блок "Технології комунікацій і політичної сфери"	9
7. Соціальні технології в політиці	9
8. Соціальні технології PR та іміджмейкінгу	10

1. Загальні положення

Комплексний підсумковий іспит для студентів магістратури є важливою складовою навчально-виховного процесу і призначений для об'єктивного оцінювання рівня набутих під час навчання знань, умінь і навичок майбутньої фахової діяльності. Він дозволяє визначити не лише рівень фахової підготовки майбутніх спеціалістів, а й зафіксувати слабкі місця в підготовці студентів зі спеціальності «Соціологія» за освітньою програмою «Соціальні технології».

2. Організаційно-методичні рекомендації

Комплексний підсумковий іспит зі спеціальності «Соціологія» за освітньою програмою «Соціальні технології» передбачає перевірку теоретичних знань, практичних умінь і навичок, набутих студентами освітнього ступеня «магістр» протягом навчання з предметів, засвоєння яких дозволяє скласти системне уявлення про сучасну соціологічну науку та закласти основу для подальшого вдосконалення фахової підготовки соціологів.

На іспиті підтверджується опанування студентом таких програмних результатів навчання за освітньою програмою «Соціальні технології»:

ПРН1 Застосовувати набуті знання на практиці, бути відкритим до застосування знань з урахуванням практичних ситуацій,

ПРН4 Демонструвати навички індивідуальної та командної роботи у процесі вирішення фахових завдань,

ПРН8 Застосовувати новітні соціологічні теорії та методи аналізу соціальних явищ та процесів,

ПРН12 Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі принципів професійної етики соціолога,

ПРН14 Виявляти, діагностувати та інтерпретувати актуальні проблеми соціуму на національному та міжнародному рівнях,

ПРН15 Планувати та ефективно використовувати час, працювати самостійно, систематично підвищувати свій професійний рівень шляхом самоосвіти,

ПРН16 Зіставляти соціокультурні відмінності та соціальні нерівності; причини їхнього виникнення та наслідки для розвитку соціуму,

ПРН18 Вміти самостійно формулювати мету, ставити конкретні завдання наукових досліджень в прикладних сферах соціології,

ПРН19 Виявляти соціальні проблеми та обґрунтовувати способи їх регулювання засобами соціальної політики та управління,

ПРН22 Демонструвати вміння збирати з різних джерел, систематизувати та узагальнювати соціологічну інформацію для підготовки аналітичних рішень, експертних висновків і рекомендацій.

Кожний студент під час проведення іспиту отримує індивідуальний екзаменаційний білет, який складається із двох частин.

1. Перша частина є тестом, який включає закриті запитання з можливістю вибору одного варіанту відповіді.

2. Друга частина містить проблемне відкрите питання, в якому пропонується розглянути конкретне соціальне явище (або процес) і надати

розгорнуту відповідь за такою логічною схемою:

1. визначити декілька понять, пов'язаних із зазначеним соціальним явищем/процесом та провести їх теоретичну інтерпретацію;
2. обґрунтувати вибір теоретичного підходу до аналізу зазначеного явища/процесу;
3. сформулювати 1-2 гіпотези щодо дослідження проявів та/або зв'язків даного явища/процесу з іншими явищами/процесами у рамках цього підходу;
4. визначити і обґрунтувати методи перевірки цих гіпотез.
5. охарактеризувати прояви даного явища/процесу в сучасному українському суспільстві.

За виконання першої частини студент може отримати не більше за 50 балів. За виконання другої частини студент може отримати не більше ніж 50 балів. Загальна кількість балів, яку студент може отримати на іспиті, складає 100 балів. Якщо студент набрав за іспит менше за 60 балів, це є підставною для отримання незадовільної оцінки за іспит.

Іспит проводиться у письмовій формі. Залежно від епідеміологічної ситуації, іспит може бути проведений у дистанційній (онлайн) формі.

Оцінка за екзаменаційну роботу виставляється комісією колегіально, затверджується підписами голови екзаменаційної комісії та членів комісії й оприлюднюється на наступний день після написання письмового комплексного підсумкового іспиту.

3. Зміст комплексного підсумкового іспиту

Обов'язкові навчальні дисципліни

1. Новітні методи аналізу даних в соціології

Модель множинної лінійної регресії. Використання номінальних змінних у якості факторів (незалежних змінних) в моделі лінійної регресії. Фіктивні (dummy) змінні: створення, інтерпретація. Модель бінарної логістичної регресії: загальний вигляд рівняння, інтерпретація коефіцієнтів регресії, порівняння впливу окремих факторів, оцінка відповідності моделі емпіричним даним. Аналіз багатовимірних таблиць. Модель логлінійного аналізу: основні етапи, модель незалежності, насичена модель, оцінка відповідності моделі емпіричним даним, ефекти та їх інтерпретація, ієрархічність. Розвідувальне та підтверджуюче використання логлінійного аналізу. Експлораторний (розвідувальний) лінійний факторний аналіз: основні задачі, поняття, етапи, методи. Використання конфірматорного (підтверджуючого) факторного аналізу для побудови економних вимірювальних моделей: основні етапи та критерії оцінювання відповідності.

Ключові поняття: залежна та незалежна змінна, фіктивна змінна, відповідність моделі, експлораторний (розвідувальний) аналіз, конфірматорний (підтверджуючий) аналіз, ефект впливу, ефект взаємодії.

Література

1. Наследов А. SPSS 15: профессиональный статистический анализ данных/ А. Наследов. – СПб.: Питер, 2008.
2. Дункан Крамер Математическая обработка данных в социальных науках:

- современные методы .- М: Издательский центр "Академия", 2007. - 288 с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/matematicheskaya-obrabotka-dannyh-v-socialnyh-naukah-sovremennye-metody>
3. W. Paul Vogt, Elaine R. Vogt, Dianne C. Gardner, Lynne M. Haefele Selecting the Right Analyses for your Data. Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods.- New York, London: The Guilford Press, 2014. - 500 с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/selecting-right-analyses-your-data-quantitative-qualitative-and-mixed-methods>
 4. James H. Stock, Mark W. Watson Introduction to Econometrics. 2nd edition.- : Pearson, 2007. - 796 (824) с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/introduction-econometrics-2nd-edition>
 5. Andy Field Discovering statistics using SPSS (and sex and drugs and rock 'n' roll) 3-rd edition.- : SAGE Publications Inc, 2009. - 822 с. Режим доступа: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/discovering-statistics-using-spss-and-sex-and-drugs-and-rock-n-roll-3-rd-edition>

2. Методологія дослідження соціальних нерівностей

Поняття соціальних нерівностей. Соціологічні виміри комплексних нерівностей. «Соціальна ціна» надмірних нерівностей. Концепція нерівностей людського існування (Г.Тьорборн). Особливості інтерсекційної методології. Методологічний підхід «спроможності» (Capability approach А.Сен), основні виміри, домени та індикатори простору спроможності. Міжнародні індекси економічної нерівності. Абсолютна та відносна монетарна бідність, причини, індикатори, методики вимірювання. Деприваційна та суб'єктивна бідність: поняття, індикатори, методики вимірювання. Нерівність за багатством, основні виміри, методики вивчення. Нерівності в рівні та якості життя: відмінності об'єктивних та суб'єктивних методологій. Система показників якості життя (методологія Держкомстат України). Міжнародні класифікатори статусу зайнятості, професії, освіти. Особливості класового аналізу нерівностей. Методологічні принципи схем класового аналізу Е.О.Райта, Дж. Голдторпа, Г.Еспін-Андерсена. Методологічні принципи «нової британської схеми класового аналізу» (М.Севедж). Тенденції прояву соціальних нерівностей в Україні та у глобальному світі.

Ключові поняття: соціальна нерівність, прихована нерівність, нерівність людського існування, простір спроможності, інтерсекційність, монетарна абсолютна та відносна бідність, деприваційна бідність, суб'єктивна бідність, глибина бідності, багатство індивідуальне, рівень життя, якість життя, шкала професійного статусу, шкала статусу зайнятості, схеми класового аналізу, ринкова ситуація, трудова ситуація, службові відносини, відносини власності, депривація.

Література

1. Буравой М. Социология и неравенство/ М. Буравой//Социол. исслед. – 2015. – №7. – с.5-14.
2. Куценко О. Соціальні класи: соціологічні інтерпретації і підходи до вивчення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціологія. - № 5, 2014. – С. 69-75.

3. Малиш Л. Принципи та правила вимірювання структурних нерівностей у соціології. – Київ : НаУКМА, 2019. – С. 99 - 296.
4. Методика комплексної оцінки бідності | від 18.05.2017.- № 827/403/507/113/232. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0728-17>
5. Симончук, О. Соціальні класи в сучасних суспільствах: евристичний потенціал класового аналізу. Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. – С. 17 – 162.
6. Стігліц Дж. Ціна нерівності. Як теперішнє поділене суспільство загрожує нашому майбутньому / Пер.з англ. – К.: вид-во «ТЕМПОРА», 2017. – С.12-85.
7. Шкаратан О.И. Социология неравенства. Теория и реальность/ О. И. Шкаратан; Нац. Исслед. Ун-т «Высшая школа экономики» – М. : Изд. дом Высшей школы экономики, 2012.– 526с
8. Savage M., Devine F. etc. A New Model of Social Class: Findings from the BBC's Great British Class Survey Experiment // Sociology - April Vol. 47, No. 2, 2013. – P.220-249. Режим доступу: <http://soc.sagepub.com/content/47/2/219.full.pdf+html>
9. Therborn, Göran The Killing Fields of Inequality. - Wiley, 2013
10. Walby S., J.Armstrong, S.Strid. Intersectionality: Multiple Inequalities in Social Theory // Sociology. - 46(2), 2012. – Pp. 224–240.

3. Теорія соціальних технологій

Інженерний характер соціально-технологічної діяльності: особливості генези та розвитку ідеї соціальної інженерії. Проблема технологізації соціальних об'єктів. Функціональна специфіка соціальних технологій: критерії типологічної відмінності пізнавальних та практичних функцій соціальних технологій. Стимулювання праці як соціально-технологічна проблема. Маркетинг та реклама як соціальні технології. Поділ політичної влади як соціально-технологічний принцип організації та функціонування демократичного суспільства. Соціальні технології використання вільного часу: туризм та індустрія розваг. Процес технологізації управління: поняття та основні характеристики. Роль та значення моніторингових та діагностичних соціологічних досліджень як технологічного засобу забезпечення ефективності управлінської діяльності.

Ключові поняття: соціальні технології, соціально-технологічна діяльність, соціально-технологічні принципи, управлінські впливи, технологізація управління.

Література

1. Теория управления. социально-технологический подход. Энциклопедический словарь / под ред. В.Н Иванова, В.И Патрушева. - М.: Муниципальный мир, 2004. – С. 30-35, 41-44,100-120, 145-170, 180-192.
2. Сурмин Ю.П., Туленков Н.В. Теория социальных технологий: Учеб. пособие.- К.: МАУП, 2004.- С. 499-581 .
3. Соціальні технології: заради чого? яким чином? з яким результатом:

- монографія /Кол. авторів. Наук. ред. В. І. Подшивалкіної. – Одеса: ОНУ імені І.І.Мечнікова, 2014. – С 80-150, 230-282, 305-366, 400-482.
4. Патрушев В.И. Основы общей теории социальных технологий. – М. Изд-во ИКАР, 2008. – С 124-250.
 5. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний, - М.: Логос, 2012. –С 82-148, 166-230.

4. Моделювання та прогнозування соціальних процесів

Моделі та їх класифікація. Моделі сегрегації та розселення: Шеллінга, Кристаллера, Ципфа та Льоша. Моделі агрегації: модель Грановеттера, модель овацій. Клітинні автомати та гра «Життя». Моделі прийняття групових рішень: модель Дельфів, теорема Ерроу, модель Кондорсе, парадокс Кондорсе, метод Шульце, метод Борда, медіана Кемені, тактичне голосування. Модель розподілу ресурсів: задача розділення торта.

Теорія ігор. Нормальна та розгорнута форма. Дилема в'язня. Стратегії у іграх. Строге та слабке домінування. Рівновага Неша. Модель Курно та Хотеллінга-Даунса. Рівновага Неша на підіграх.

Ключові поняття: моделювання, сегрегація, агрегація, клітинний автомат, групове рішення, дерево прийняття рішень, стратегія, рівновага Неша.

Література

1. Захаров А. В. Теория игр в общественных науках: учебник для ВУЗзов.- Москва: Изд. дом Высшей школы экономики, 2015. - 304 с
2. Сидоров М.В.-С., Костенко Я.О. Аналіз рангових шкал у масових опитуваннях. Вісник ХНУ імені В.Н.Каразіна. Серія "Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи", вип. 39, 2017, 110-117
3. Астафьев Г.Б., Короновский А.А., Храмов А.Е. Клеточные автоматы: Учебно- методическое пособие. Саратов: Изд-во ГосУНЦ «Колледж», 2003. 24с
4. Behavioral Game Theory and Sociology Herbert Gintis.- January 26, 2006
Режим доступу: <http://www.umass.edu/preferen/gintis/behavi~1.pdf>
5. World Heritage Encyclopedia. Schulze method. Режим доступу: http://www.gutenberg.cc/articles/eng/Schulze_method
6. Бреер В.В. Модели толерантного порогового поведения.- Управление в социально-экономических системах, 2016, вып.1, 11–20. Режим доступу: ru.mtas.ru/archive/Breer_116.pdf

5. Методи аналізу нечислових даних в соціології

Аналітичні стратегії роботи з соціологічними даними. Типи даних. Теоретико-методологічні засади методів аналізу нечислових даних і пізнавальні стратегії соціології. Змінні, випадки, типологія, ідеографічний і номотетичний типи пояснення. «Розуміюча» соціологія. Якісний дизайн соціологічних досліджень. Сучасні методи аналізу нечислових даних. Підходи до аналізу нечислових даних у соціології. Тексти та візуальні об'єкти. Етика роботи з

нечисловими даними. Планування аналізу нечислових даних і вибір методів відповідно до завдань та об'єкту дослідження. Процедури обробки та аналізу нечислових даних. Етапи роботи з нечисловими даними. Програмне забезпечення при аналізі нечислових даних. Аналітична індукція та метод «обґрунтованої теорії». Наративний, конверсаційний, семіотичний та контент-аналіз. Історичний та критичний дискурс-аналіз. Аналіз випадку. Етнографічний метод. Біографічний метод. Феноменологічний аналіз. Аналіз малюнків, фото та відео матеріалів. Якісний порівняльний аналіз та інтелектуальний аналіз тексту. Інтерпретація нечислових даних та підготовка звіту.

Ключові поняття: нечислові дані, булевий (логічний) тип даних, якісний дизайн дослідження, аналітична індукція, «обґрунтована теорія», семіотика, герменевтика, кодування, «щільний опис» даних, тріангуляція, верифікація, таксономія, наративний аналіз, конверсаційний аналіз, дискурс-аналіз, case study, якісний компаративний аналіз, інтелектуальний аналіз тексту (text mining).

Література

1. Day, Ian. Qualitative Data Analysis. A user-friendly guide for social scientists. Routledge, 2005. Режим доступу: <http://www.soc.univ.kiev.ua/uk/library/qualitative-data-analysis-user-friendly-guide-social-scientists>
2. Qualitative data analysis: a methods sourcebook / Matthew B. Miles, A. Michael Huberman, Johnny Saldaña. Third edition. SAGE publications, 2014. (Part 1, Part 2, Part 3)
3. Тичер С., Мейер М., Водак Р., Ветер Е. Методы анализа текста и дискурса / Пер. с англ. – Х.: Изд-во Гуманитарный центр, 2009.
4. Якісні дослідження в соціологічних практиках: Навчальний посібник / За ред. Н.Костенко, Л.Скокової. – К.: Інститут соціології НАНУ, 2009. (Лекція 3, 5) <https://sociology.knu.ua/uk/library/yakisni-doslidzhennya-v-socoilogichnih-praktikah-navchalniy-posibnik-za-red-nkostenko>
5. Дембіцький С. «Обґрунтована теорія»: стратегія збирання та аналізу якісних даних за теоретичної валідизації // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2010. – №. 2. – С. 64-83.
6. Савельєв Ю. Б. Аналіз порівняльний у соціології // Велика українська енциклопедія, 2019. (Оприлюднено: 06.09.2019) https://vue.gov.ua/Аналіз_порівняльний_у_соціології

6. Дизайн дослідження

Структура процесу дослідження, типи дизайну та дослідницькі стратегії. Епістемологічні парадигми і типи пояснень. Сутність і етапи процесу наукового дослідження. Показники якості соціологічного дослідження. Елементи програми соціологічного дослідження. Дослідницький дизайн при підготовці програми дослідження. Етичні вимоги при плануванні та проведенні соціологічного дослідження. Класифікація типів дизайну у соціологічних дослідженнях. Надійність, зовнішня, конструктна та внутрішня валідність у експериментальному, кількісному та якісному дизайні дослідження. Обґрунтування вибору експериментального або неекспериментального дизайну

дослідження. Виявлення причино-наслідкових зв'язків з використанням експериментального, квазіекспериментального та наглядного (observational) дизайну у соціологічних дослідженнях. Відмінності основних експериментальних дизайнів (планів). Експериментальні (факторіальні) опитування. Методи формування вибірки, збору і аналізу даних у кількісному, якісному та змішаному дизайні дослідження. Крос-секційний, лонгitudний дизайн дослідження і когортний аналіз.

Ключові поняття: проект (програма) дослідження, дизайн дослідження, ідеографічні і номотетичні дослідження, причино-наслідковий зв'язок, необхідні і достатні причини, ендогенність, експеримент, квазі-експеримент, рандомізація, конструктна валідність, зовнішня валідність, внутрішня валідність, надійність, кількісний дизайн, якісний дизайн, змішаний дизайн, наглядний (кореляційний) дизайн, аналіз випадку (case study), панельні дослідження, когортний аналіз, «природний експеримент», дизайн Соломона, факторіальний дизайн, експериментальні опитування.

Література

1. Babbie E. *The practice of social research*. 14th Edition, International Edition. – Wadsworth, Cengage Learning, 2016. (Part 1, Part 2, Part 3)
2. Creswell J. W., Creswell J. D. *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. 5th Edition. – Sage publications, 2018. (Part 1, Part 2)
3. Auspurg K., Hinz T. *Factorial survey experiments*. – Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2015. <https://sociology.knu.ua/uk/library/factorial-survey-experiments>
4. Trochim W., Donnelly J. P., Arora K. *Research methods: The essential knowledge base*. – Second Edition. – CENAGE Learning, 2016. (Part 1, Part 4) <https://conjointly.com/kb/>
5. Савельев Ю. Б. Когортный анализ и проблема разграничения компонентов социальных изменений: метод линейной декомпозиции тренда // Социологические исследования. – 2015. – № 10. – С. 130–135.
6. Savelyev Y. Decomposition of value change in European societies in 1995–2008: Test of modernization model and socialization hypothesis // Sociología. – 2016. – Т. 48. – №. 3. – С. 267-289.

Дисципліни вільного вибору студентів

Блок "Технології комунікацій і політичної сфери"

7. Соціальні технології в політиці

Світова криза демократії. Фасадна демократія. Електронна демократія. Феномен гібридної війни. Ринок політики. Політичне поле та його диференціація. Економічні, соціологічні, маркетингові та громадянські моделі поведінки на ринку політики. Поведінкові моделі просторової конкуренції та медійного виборця. Принципи і техніки пропаганди. Критерії оцінки ефективності виборчої кампанії. Виборча кампанія як політична гра, її формальні

та неформальні організаційні структури., структурно-логічна модель. Методи проектування і організації виборів. Технології підвищення політичної та електоральної активності виборців. Методики оцінки ефективності пропагандистських компаній. Моніторинг ефективності іміджу кандидата в ході виборчої кампанії. Соціологічні PR технології під час проведення політичних кампаній.

Ключові поняття: соціальні технології в політиці, політичне поле, політичний ринок, гібридна війна, електронна демократія, моделі політичної поведінки, прийняття політичних рішень, електронне урядування, маніпулювання свідомістю, техніки пропаганди, ефективність виборчої кампанії, активність виборців, імідж кандидата.

Література

1. Дзюба С.В., Жиляєв І.Б., Полумієнко С.К., Рубан І.А., Семенченко А.І. Електронне урядування. Опорний конспект лекцій /. За ред. А.І. Семенченка. – Київ, 2012. Режим доступу: <http://academy.gov.ua/infpol/pages/dop/2/files/25b2e244-abac-4811-a0e5-4e420559b51d.pdf>
2. Основи політичної соціології: навчальний посібник для студентів соціогуманітарних спеціальностей / М. А. Безносів, Т. М. Дублікаш, А. Д. Литовченко та ін. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015.–С.195-226.- Режим доступу: <http://ekhnuir.univer.kharkov.ua/handle/123456789/11544>
3. Полтораки В.А. Соціологія політики, політичний маркетинг і політико-інженерна діяльність // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики, 2012, вип. 56. – С.219 – 227.
4. Світова гібридна війна: український фронт / За загальною редакцією В. П. ГОРБУЛІНА. – Київ: Інститут стратегічних досліджень, 2017. Розділи 1.1., 1.4, 1.5, 2.2. Режим доступу: http://bintel.com.ua/uploads/images/news-center/gorbulin/HW_druk_fin%2Bsite_changed-6e437.pdf

8. Соціальні технології PR та іміджмейкінгу

Суть, зміст і принципи PR. Система управління PR. Інструменти PR у сфері соціальних та політичних відносин. Організація зв'язків зі ЗМІ та різноманітними колами громадськості в соціальній та політичній сфері. Процес планування PR-компаній в системі соціальних комунікацій. Технології іміджмейкінгу в соціальній та політичній сфері. Форми та моделі іміджмейкінгу. Технологічний інструментарій формування іміджу. Методи та інструменти управління особистісним іміджем.

Спеціальні події в PR. Комунікативні технології PR та іміджмейкінгу. Інтерв'ю, виступи, промови в PR-діяльності та іміджмейкінгу. Лобізм в PR-практиках та іміджмейкінгу. Використання новітніх інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) для реалізації PR-проектів та творенні і управлінні іміджем. Інноваційний PR-інструментарій в соціальних комунікаціях сучасних політики та бізнесу.

Ключові поняття: PR, комунікації, соціальні комунікації, реклама, лобізм, PR-кампанія, PR-проект, іміджмейкінг, громадська думка, групи впливу,

соціальні технології, комунікативні технології.

Література

1. Джефкінс Ф., Ядин Д. Паблік рилейшнз: учебное пособие для вузов / пер. с англ. под ред. Б. Л. Еремина. – М: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – С 65-102, 160-217, 267-320, 345-380.
2. Ромат Є.В. Зв'язки з громадськістю (базовий курс): навчальний посібник. – К., 2016. – С 164-242.
3. Шевченко О.В., Яковець А.В. PR: теорія і практика. – К., 2011. – 464 с.
4. Барна Н. В. Іміджелогія: Навч. посіб. для дистанційного навчання / За наук. ред. В. М. Бебика.— К.: Університет «Україна», 2008.— 217 с.
5. Іванов В.Ф., Бугрим В.В., Башук А.І. [та інші] Основи реклами і зв'язків із громадськістю: підручник // За ред. В.Ф.Іванова, В.В.Різуна / К.: ВПЦ «Київ. університет», 2011.— 431 с.
6. Тодорова О. Інновації в комунікаціях. Інноваційний PR-інструментарій в соціальних комунікаціях сучасного бізнесу : монографія. – К., 2015. – 176 с.